

AIARALDEA EKINTZEN FAKTORIA BIZITZA EGITERA DOA

Bizitzeko proiektu baten aterpea izan asmo du. Aiaraldea Komunikazio Leihoak hauspotu du ekimena, eta komunikabide izatetik komunitate izateko jauzia ematen ari dira. Hezkuntza, feminismoa, kultura, ekonomia sozial eraldatzailea eta elikadura burujabetza ardatz, eta euskara bilgarri eta ibilgailu, bizitzeko alternatibak eraikitzen ari dira Aiaraldea Ekintzen Faktorian.

Maddi Txintxurreta Agirregabiria

@mtxintxurreta

ARGAZKIAK: AIARALDEA KOMUNIKAZIO LEIHOA

Erdaraz galdetzen duenari euskaraz erantzun. Aiaraldea Ekintzen Faktoria “*martzianokeria*” bat izan daiteke, Gartzzen Garaio proiektuko kideak dioen gisara, euskararen kaleko erabilera %4koa den eskualde batean bizitzako esparru guztietarako alternatibak euskaraz eraiki nahi baititu. Nola edo hala, talaia berean ziren orain zortzi urte Aiaraldea Komunikazio Leihoa –Aiaraldea Gaur atariak eta *Aiaraldea Hemen* perezko hamabostekariak osatzen duten elkarteak sortu zutenean, eta egun Aiaraldea.eus euskak komunikabideetatik bederatzigarren kontsumituen da sarean, azaldu dutenez.

Laudioko industrialdean kokatuko da Ekintzen Faktoriaren epizentroa. Bazkideen ekarpen ekonomikoari esker eskuratutako 750 metro koadroko pabilioia orrazten ari dira bertan, baina egoitza Laudion izanagatik ere, proiektuak eskualde osoan eragin nahi du. Orobat, hedabidearen lerro berean, proiektuak ez da eskualde administratibora mugatuko. “Hedabidea sortu genuenean, ez ginen Aiarako eskualde politikora –Aiarra, Okondo, Artziniega, Laudio eta Amurrio– mugatu. Aiaraldea eskualde soziologikoa litzateke”, dio Gartzzen Garaio. Hau da, Aiarako herriei Orozko, Urduña, Arakaldo eta Arrankudiaga batu zaizkie.

» Pabilioiaren barrutia eraikitzeko “denbora eta jakintzaren” *crowfundinga* egin dute, boluntariorza bidez “bakoitzak gustuko duen hori ahal duen neurrian emateko”

Hastapenak

Aiaraldea Gaur 2010ean sortu zen. Euskarazko tokiko hedabideen presentzia murriztari erantzun asmo zioten sortzaileek, eta ehundik gora boluntarioak hauspotu zuten aiaraldea.eus ataria. 2013an paperera egin zuten salto, eta *Aiaraldea Hemen* hamabostekaria kaleratu zuten, biak ala biak Aiaraldea Komunikazio Leihoa markaren pean. Horrenbeste ziren proiektuak erakarri zituen boluntarioak eta atariak jasotzen zituen bisitak, ezen soldatapeko izaera hartu baitzuten batzuk, eta hedabidea gorpuzten hasi zen. 2015ean *Aiaraldea 2020* izenpetu zuten gogoeta estrategikoa abiatu zuten etorkizunari begira, eta urte eta erdi iraun zuen hausnarketa

egin zuten. “Ordu arte komunikazio arloa landu genuen, eta gazteleraz bizi den eskualde baten berri euskaraz eman dugu, baina planteatu genuen beharrezkoa zela bizitzako esparru guztietan eta balio eraldatzaileen arabera bizitzeko aukera berriak sortzea”, azaldu du Garaio. Horrela, Aiaraldea Komunikazio Leihok Aiaraldea Ekintzen Faktoriaren bidea hasi zuen.

Eusko Jaurlaritzak Gizarte Ekimeneko izendapena eman baitzion, elkartearen izaera juridikoa irabazi asmorik gabeko kooperatibara aldatu zuten iazko martxoan, eta hedabideaz arduratzen den Komunika sozietate mugatua ere kooperatiban integratzeko lanean dihardute orain. Halaber, kooperatiba “berezia” dela dio Garaio: “Erabakimenaren erdia langileek dute, eta beste erdia bazkide erabiltzaileek. Hortaz, proiektuaren helburu sozialak bermatzeko, erabaki bat hartzeko ez da nahikoa kooperatibaren erdia baino gehiago ados egotea, langileen erdiak eta bazkideen erdiak ados egon behar dute”.

Bestalde, Laudion kokatutako pabilioia askotariko proiektu eraldatzaileen bilgunea izango da. Kooperatibaren barneko enpresak eta proiektuak, Komunikak kasu, etorkizunean indibidualki emantzipatzea dute helburu.

Jakina da tamaina honetako proiektuen arazo nagusia finantzazioa izan ohi dela. Proiektuak bazkideak eta diru-laguntzak ditu euskarri, baina “askitasuna” dute helburu. “Askitasuna lortzeko eta areagotzeko, Komunika sortu zen bezala, etorkizunean proiektu gehiago sustatu nahi ditugu”, dio hedabideko zuzendari Izar Mendigurenek. Egun, diru-laguntza publikoak Faktoriaren %30a finantzatzen dute.

Balioen arkitektura

Laudioko pabilioia proiektuak garatu nahi dituen balio nagusien arabera eraikiko da. Garaiok dioenez, “hezkuntza proiektua garatzeko espazio bat izango da, haur eta gurasoentzako batez ere; elikadura lantzeko ekonomato bat bere sukaldearekin; kulturari lotutako oholtza, hedabidearen proiektua...” Hori guztia pabilioiaren lehenengo pisuan kokatuko da eta edozeinentzako espazio irekia izango da. Hedabideari dagozkion bulego eta espazioak, aldiz, bigarren pisuan eraikiko dira.

Proiektuaren sortzaileen asmoa da bertan egiten dena “publikora zabaltzea”, eta Aiaraldea Komunikazio Leihoak egingo du hori. Hala, hedabideak antolatuko ditu Faktoriako ekitaldiak, eta webgunearen edo paperearen bitartez zabalduko ditu. Bestalde, 2019an tokiko telebista pizteko asmoa dutela iragarri du Garaiok.

Balio horiek garatuko dituzten lan taldeak osatu dituzte. Hezkuntzako lan taldea, kasu, hezkuntza proiektua

garatzen ari da, eta haurren ahaldundutza eta parte hartzea sustatzea du helburu, gurasoentzako formakuntza tailerrekin batera. Izar Mendiguren feminismoaren lantaldean dago, eta esan du feminismoak “proiektu guztia” bustiko duela. Ildo beretik, Ekin-tzen Faktoria euskararen etxea izango den bezala, emakumeen etxea ere izango da, baina eskualdeko eragile feministen lan independentea errespetatuz. “Gaur egun, inguruko herrietan badira emakumeen elkarteak eta talde feministak. Artikulatuta daude, baina ez daukate elkartzeko gunerik. Ziur asko denek edukiko dituzte arazo komunak, eta horri erantzungo liokeen espazioa izan daiteke Faktoria”, azaldu du Mendigurenek.

Pabilioiaren barrutiak eraikitzeke daude oraindik. Hustu egin dute eta paretak margotu, baina asko dago egiteko. Horregatik, boluntario-saldo berri baten beharra daukate, dena auzolanean eraiki asmo baitute. *Crowdfunding* kanpaina bat abiatu dute, baina ez diruarena, “denbora eta jakintzarena” baizik. Mendigurenek zehaztu du boluntariotza “modu parte hartzaile batean, bakoitzak gustuko duen hori ahal duen neurrian” emanaz egin nahi dutela.

Bestalde, proiektuaren espazio bat izango da Faktoria, espazio nagusia, baina ez bakarra. Faktoriaren eragin-eremua eskualde osora zabaldu nahi dute eta deszentralizazioa bultzatu, tokian jada lanean diharduten proiektu sozialak zapaldu barik.

Hau guztia lortzeko, harreman sare indartsua jostea beharrezkoa deritze kooperatibako kideek. “Nola eragin eskualde baten eraldaketa sozialean modu integralean? Bada, Izarkom, Goiener, Olatukoop, eta antzeko proiektuak bertara hurbilduz eta euren bazkideza sustatuz”, esan du Garaiok. Elkar zapaldu beharrean, elkar boteretzean dagoela muina dio Mendigurenek: “Aliantzak bilatu eta denok bide berdinean eta balio eraldatzaileekin komunitatea eraiki”.

Azoka soziala

Otsailaren 24an eta 25ean Azoka Soziala antolatu zuten Faktorian, *Kontsumitzen duguna gara, bizitzeko alternatibak* lelopean. Lehenengo egunean kontsumo alternatibak, era ekologikoan lan egiten duten tokiko ekoizleak eta ekonomia sozial eraldatzaileko proiektuak aurkeztu zituzten, tartean Olatukoop, Talaios Kooperatiba eta Izarkom, kasurako. Hurrengo egunean, truke azoka egin zuten.

Faktoria izango denaren zantzurik aurkitu zuten azoka sozialera hurbildu zirenek, eta urte eta erdian egindako hausnarketa palestrara igo zuten. Gartzten Garaiok aipatu du eskualdeko askok ez zutela ezagutzen ekonomia sozial eraldatzailearen filosofia, Arabak ez duelako “Gipuzkoak besteko esperientziarik” afera horretan, eta azoka “gauza hauetaz guztietaz hitz egiten hasteko ekitaldia” izan zela. “Balioen lanketa egin genuen –dio Mendigurenek–: haurrek sukaldaritza tailerra izan zuten, eta baserritarrekin harremandu ziren. Larunbatean tokiko ekoizleen azoka egin genuen, ekoizleek euren espazioa ireki zuten hemen. Igandean, truke azoka izan zen”. Ez zen truke azoka arrunta izan: norberaren denbora, gaitasuna edota jakintza trukerako moneta bilakatu ziren.

Larunbatean, ordea, bestelako moneta bat erabili zuten. Aikoa izeneko moneta sortu zuten, errenta gaitasunaren arabera, hots, irabazi ekonomiko gutxien zutenek Aiko gehiago lortu ahal izan zituzten Euro batzuen truk,

Laudioko pabilioiak proiektuaren balioei leku egingo die: hezkuntza, kultura, feminismoa... Ezkerrean, arkitektura hori erakusteko diseinatu duten irudietako bat.

Urte eta erdiko hausnarketaren ondoren hasi zuten Ekintzen Faktoria sortzeko egitasmoa eta 750 metro koadroko pabilioia orrazten ari dira horretarako; bertan egin zuten otsailean Azoka Soziala (eskuineko irudian). Hala ere, faktoriaren eragin-eremua eskualde osora zabaldu nahi dute eta deszentralizazioa bultzatu.

eta, kontrara, gehien irabazten zutenentzako garestiagoa zen moneta soziala. Errenta maila baxua, ertaina eta altua bereizi zituzten. “Nahi genuen Aikoaren baliokidetasuna ez izatea lineala denentzako. Norberaren pribilegioez kontzientzia hartzeko balio izan zuen, eta baten batek eraso egin geniola sentitu zuen arren, ondo hartu zuen jendeak”, esan du Garaiok. Orobat, Mendigurenek dio moneta sozialak aitortzen ez diren lanen inguruan gogoeta indibiduala egitera ere bultzatzen zuela. “Bada bestelako ekonomia bat, eta bestelako sistema bat eraikitzeko modurik”, diote. Moneta sozialaren proiektua etorkizunean ere sustatzea aztertzen ari direla esan dute.

Etorkizunera begira

Ekintzen Faktoriaren helburu bat da aurten ekonomato proiektua osatzea. Ez bakarrik Faktorian bertan produktu agroekologikoak saltzeko, baizik tokiko elikagai ekologikoak bertatik banatu, kontsumo eredu berriak bultzatu eta formazioa eskaintzeko. Izan ere, eskualdean badira ekologikoan ekoizten duten nekazariak, Urduñan batik bat. Ekonomatoa ekonomia sozial eraldatzailearen bidez kudeatzeko eredu ugariaren bila aritu dira, eta Zarautzeko Lakari proiektua izan da antzeratu nahi duten bat.

» **IZAR MENDIGUREN (AIARALDEA.EUS):**
“Guk alternatiba bat planteatzen dugu, pertsona eta komunitate bezala, suntsitzen gaituen sistema sozial eta ekonomikoaren aurrean biziko eta heziko gaituena. Eragiteko modu bat nahi dugu eta ekintzen bitartez egingo dugu guztia, euskaraz”

» **GARTZEN GARAI (EKINTZEN FAKTORIA):**
“Komunikazio arloa landu eta gazteleraz bizi den eskualde baten berri euskaraz eman dugu, baina pentsatu genuen beharrezkoa zela esparru guztietan balio eraldatzaileen arabera bizitzeko aukera berriak sortzea”

Ekintzen Faktoria Aiaraldean berri-tzailea izanagatik ere, Euskal Herrian eta atzerrian badira ekonomia soziala eta bestelako balioen bidez bizitza eredu ezberdinak bultzatzen ari diren proiektuak, eta Aiaraldeakoek handik eta hemendik hartu dituzte ideiak. Barzelonako Ciutat Invisible da horietako bat, zeina kapitalismoaren lan eredu-ekin apurtzen duen kooperatiba autogestionatu bat baiten. Bestalde, kooperatibaren ahalmenaren dibertsifikazioa bilatu nahi dutela dio Garaiok, eta Kataluniako Més Opcions kontsumo arduratsuen alde lan egiten duen kooperatibak lez, Aiaraldea Ekintzen Faktoria lagun dituen kooperatiben bazkide izatea nahi dute, horrela Faktoriako bazkide direnak gainontzeko ekonomatoetan erosi ahal izateko.

Sistema hegemoniko batean arduratsu jokatzeko zeharbidea izan nahi du Ekintzen Faktoriak, bizitzeko proiektu integral baten orube. “Sistema hau zulatuta dago, eta zulatzen gaitu. Guk alternatiba bat planteatzen dugu, pertsona eta komunitate bezala, suntsitzen gaituen sistema sozial eta ekonomikoaren aurrean biziko eta heziko gaituena. Eragiteko modu bat nahi dugu eta ekintzen bitartez egingo dugu guztia, euskaraz”, azaldu du Mendigurenek. Garaiok, bestalde, esan du toki askotan demostratzen ari direla horrelako proiektuak “posible” direla: “Badago masa bat beste modu batean bizitzeko eredu bat sortzen ari dena. Ez da sistemarekin guztiz apurtzen, baina kalitatezko proiektuak egingo ditugu, noizbait hegemoniko bihurtu daitezkeenak”. ■